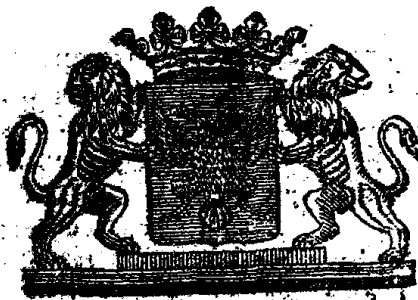

ARNHEMSCHE

Dingsdag

COURANT.

9 April.

TURKIJE.

Konstantinopel, 31 maart. Betrekkelijk de nieuwe oorloggeruchten, kan ik u thans uit goeder bron het volgende mededeelen. De krijgslustige opperbevelhebber van het leger aan den Taurus berigtte door verscheidene elkander spoedig volgende Tartaren aan de hooge Porte, dat er dreigende bewegingen bij de Egyptische armee in Syrië waargenomen waren en bezorgd voor eenen overval vroeg hij magtiging om nader aan de grenzen te trekken, en eene zoodanige stelling in te nemen, dat hij eenen mogelijken aanval zou kunnen afslaan. Deze berigten kwamen der partij, die hier voor den oorlog gestemd zijn, zeer gewenscht, en weinig moeite kostte het, den Sultan, wiens naam jegens *Mahomed Ali* bekend is, tot ernstige maatregelen, als voorbereiding tot eenen krijg tegen den gehateten onderkoning, over te halen. Zoo laten zich de plotselinge buitengewone toerustingten verklaren. (Köln. Zeit.)

ZWITSERLAND.

Het is opmerkelijk hoe ongelukkig Zwitserland, sinds het door zijne laatste revolutie de oogen van Europa meer getrokken heeft, in alle politieke vraagstukken is. Om niet te gespreken van de buitenlandsche betrekkingen, zamen in de laatste jaren drie presidenten naar de rij af te gaan, toen in gevaar lagen: 1834 Zurich in de Savoische zaak, 1836 Bern in de *Conseil*-aangelegenheid, 1838 Lucern in het Napoleonisch geschil, — zoo zijn de binnenlandsche vraagstukken, zoodra zij een meer algemeen diplomatisch karakter aannemen, nooit bevredigend opgelost geworden, maar altijd op eene bedenkelijke wijze die aan het monarchische op groeter schaal bestuurde buitenland aanleiding gaf tot medelijdend schouderophalen. Men denke aan de godsdienstige veldtochten van Bern tegen het Jura, van Aargau tegen het Freiamt; aan de binnenlandsche gevechten van Basel en Schwytz; aan het reuzenproces in Bern en thans aan de Strausziade in Zurich, die ten minste geen schitterend bewijs levert voor de voorzigtigheid en consequentie van het Vorort. Gelyksoortige vooruitzichten doen zich voor het oogenblik op twee andere punten voor, — in Bern en in Wallis. De staatkundige hervorming in Wallis dreigt meer en meer eene wending te nemen, welke haar tot eene tijdroovende, tweedragtstichtende vraag voor den naasten landdag maakt, terwijl het Vorort geenen afdoenden maatregel neemt en er alzoo tot aan de vergadering des landdags eene moeilijk bij te leggen verdoelheid in het kanton wortel zal hebben geschoten. Bern zal eerlang eene vraag te beslissen hebben, die hier niet opgelost worden kan, want de verhouding tusschen de regtsgeleerdheid of die der eenheid des staats te krenken. Het betreft den wensch van het noordwestelijk gedeelte des lands, het katholieke Jura, naar terugbekoming van het Fransche wetboek. Deze landstreek vormde tot aan 1793 het bisdom Basel, onder eigene wetten; daarna werd zij Fransch, tot dat, in 1815, de mogendheden ze met Bern vereenigden. Bern schafte in 1817 het Fransche regt grootendeels voor het Bernsche af, hetwelk bij die gelegenheid herzien werd, doch bleef in verscheidene opzichten, waaronder in schier het geheele burgerlijke regt, bij het Fransche. In den zomer van 1838 kwam het Jura nu met den bovengenoemden wensch op, waartoe eene wetgevende commissie benoemd worden zou. De groote raad verwees, den 4den december, de zaak tot voorloopig onderzoek aan het betrokken departement, en heeft niet veel lust om de noot spoedig te kraken. Hoe regtmatig ook eenerzijds die begeerte is, vermits het Jura tot nog toe overeenstemmende wetten mist en de Bernsche in duidelijkheid ver achterstaan bij de Franschen, wat moet er anderzijds van het kanton Bern worden, indien bij de groote kloof, welke taal, geschiedenis, zeden, godsdienst tusschen de Fransche en Duitse helft vermen, nu ook nog verschil van wetten komt? (Schw. M.)

DUITSCHLAND.

Dresden, 4 april. De thans als bepaald aangekondigde opening der *Landtag* van hier naar Leipzig, tegen den 8sten dezer, heeft de levendigste deelneming verwekt en wij verheugen ons den hand tusschen de beide groote leden des lands spoedig nauwer aangehaald te zien. (L. A. Z.)

Wurtzburg, 3 april. Eergisteren gingen in de kerk van St. Burkhard een militair en een meisje van de protestantsche tot de roomsche godsdienst over. Deze plaatsigheid had een groot getal geloovigen getrokken. (Wurtzb. Z.)

ENGLAND.

Londen, 3 april. Uit Nieuw-York zijn hier berigten van den 11den maart ontvangen; doch dezelve behelzen geene andere tijdingen van beslissendes aard omtrent het geschil wegens het grondgebied. Over het alge-

meen waren de gemoederen in de Vereenigde Staten steeds zeer opgewonden en in eene oorlogzuchtige stemming; de bezadigten vielden zich echter, dat het besef van de groote nadeelen, welke een oorlog tusschen dat gemeenebest en Engeland voor beide de partijen ontwijfelbaar zou opleveren, zoodat daar als hier te lande de belanghebbenden, die eenigen invloed hadden, alles zou doen aanwenden, om eene vrede-breuk te verhoeden. Of een bijzondere gevolmagtigde herwaarts zou gezonden worden, om over eene beslechting van het geschil te onderhandelen, dan of deze onderhandeling langs eenen gewonen weg, door tusschenkomst van den nu hier gevestigden Amerikaanschen gezant zou plaats hebben, was nog niet beslist. — Hier schijnt het bewind zich steeds te vleijen met eenen minnelijken loop der zaak. Het gerucht wil, dat dezer dagen voorstellen naar het bewind der Vereenigde Staten zijn toegezonden, welke de goedkeuring van den gezant der republiek hadden veegebragen.

— Behalve het geschil met de Vereenigde Staten veroorzaakt ook de aanstaande beraadslaging van het huis der gemeenten, over de staatkunde van het ministerie jegens Ierland, thans eenen levendigen pennenstrijd tusschen de dagbladen der verschillende staatkundige partijen. Van weerskanten schijnt men te verwachten, dat de ministers bij die gelegenheid door de meerderheid der vergadering ondersteund en dus niet gedwongen zullen worden, om hun ontslag te nemen.

FRANKRIJK.

Parijs, 4 april. Heden ten 1½ ure zijn beide kamers geopend door eene koninklijke ordonnantie, waarvan, bij de pairs, door den minister *Girod de l'Ain*, en bij de gedeputeerden door den minister *Gasparin* werd mededeeling gedaan. Beide kamers hebben zich met de organisatie der provisionele bureaux en der afdelingen onledig gehouden. De kamer der pairs, die onder de leiding van den heer kanselier *Pasquier* blijft vergaderen, heeft tot hare secretarissen de HH. graaf *Durosnel*, markies *de Louvois*, vice-admiraal *Halgan* en graaf *Turgot* benoemd, terwijl in de kamer der gedeputeerden het provisionele bureau bestaat uit den heer *Gras-Preville*, president van jaren, en de HH. *Guillem*, *Paillard*, *Duclère*, *Combarel* en *Subane* als secretarissen.

In de kamer der pairs, alvorens men overging tot de organisatie der bureaux, vroeg de heer *Pelet de la Losère* het woord, om eenige ophelderingen te vragen nopens de onderhandelingen, welke nopens de zamenstelling van een kabinet hebben plaats gehad. De spreker zeide, dat het voor de kamer gemakkelijker zal zijn, deze ophelderingen te erlangen, daar zij in haar midden een doorluchtigen maarschalk bezit, die zoo van nabij met de zaak bekend is, en die niet weigert zal aan den wensch der kamer te voldoen. De heer *Pelet de la Losère* verzoekt, dat de kamer heden zitting van zaterdag tot de ontwijfelbare bepaling van de voorwaarden, en dit verzoek wyligde de kamer met eene meerderheid van stemmen in.

— De candidaten tot het voorzitterschap zijn de HH. *Dupin*, *Odillon-Barrot*, *Cunin-Gridaine*, *Guizot* en *Duchâtel*. De eerstgenoemde heeft, zoo als bereids is medegedeeld, verzoekt, dat men voor hem niet mogt stemmen. Ook de heer *Guizot* heeft verzoekt, dat hij het voorzitterschap niet aanneemt, maar wendt pogingen aan voor den heer *Duchâtel*.

De keuze is derhalve tusschen de HH. *Duchâtel*, *Cunin-Gridaine* en *Odillon-Barrot*.

Het *Journal des Débats*, na te hebben aangegeven, dat het tegenwoordige ministerie slecht eenige dagen heeft te bestaan; eindigt aldus: De partij, welke in de verkiezingen heeft gezegevierd, is gehouden een ministerie te leveren; zij heeft dat niet kunnen doen vóór de zitting der kamer, maar, zij zal het nu, gedurende de zitting, doen. Vruchteloos tracht zij hare leden te misleiden, zeggende, dat er nog moet gestreden worden; maar wij zeggen, neen, er is niet meer te strijden; zij hebt overwonnen, geniet uwe zegepraal.

Parijs, 5 april. Heden heeft de kamer der gedeputeerden zich onledig gehouden met het onderzoek der volmagten. Verreweg de meeste gedeputeerden zijn als zoodanig erkend, en tot den eed toegelaten. Het besluit nopens eenigen is tot nadere inlichtingen geschorst. Van geenen enkelen is tot nog toe de toelating geweigerd. Bij het vertrek van den post duurde de zitting voort. De pairs waren heden niet vergaderd.

Men verwacht morgen in de kamer der gedeputeerden de stemopneming over den president der kamer.

— Het *Journal des Débats* behelst het volgende, nopens het gebrek op den avond van den 4den.

Dezen avond zijn twee à driehonderd personen, langs de boulevards

en door de nabijgelegen straten getrokken, onder het zingen van de *Marseillaise*. Langs hunnen weg waren alle winkels gesloten. Ook in den omtrek van de *Porte St. Denis* hebben vrij algemeene volksverzamelingen plaats gehad.

De *Gazette des Tribunaux* zegt omtrent deze volksverzamelingen het volgende:

Reeds ten 9 ure des morgens bespeurde men eene zekere beweging in de nabijheid van het *Palais-Bourbon*. Ten 11 ure nam eene menigte volks van de boulevard af, de kaden langs, hare rigting naar de kamer, van welke zij alle de toegangen door de burgerwacht, de linie, de veteranen en eenige dienaren der politie bezet vond. Met snelheid groeide die menigte aan, zoodat de burgerwachten verdrongen werden tot op de trappen van het paleis, die naar den publieken ingang geleiden. Alstoen zijn eenige commissarissen van politie togetreden, en hebben eene reserve van linie, welke op de binnenplaats geschaard stond, doen uitrukken. Deze heeft de nieuwsgierigen doen terug gaan tot aan de brug *de la Concorde*. Een escadron lanciers, uit de kaserne van de kade d'Orsoy, is de troepen van linie ter hulp gekomen: onbeteekenende kreten zijn aangeheven, en uit eene groep van *militairen*, in *blauw* gekleed, is eenig gefluit opgegaan.

Ten 6 ure waren de verzamelingen verstrooid. Heden avond, (den 4den) zijn benden van mannen, allen bijkans op dezelfde wijze in kielen gekleed, de straten doorgetrokken, onder het zingen van de *Marseillaise*. Nabij de *Porte St. Denis*, hebben zich vrij talrijke groepen gevormd, uit wier midden, van tijd tot tijd, eenige stemmen de *Parisienne* zongen. Deze groepen, welke voor een groot gedeelte uit nieuwsgierigen schenen te bestaan, werden in het oog gehouden door de patrouilles, welke dit gedeelte der boulevards en de omliggende straten doorkruisten.

In een der laatste nummers der *Quotidienne* leest men het volgende betrekkelijk de beroemde tooneelster *Rachel*: » Een gerucht, hetwelk sedert eenige dagen zoo veel bevestiging heeft gekregen, dat wij met regt gelooven er van te mogen spreken, houdt tegenwoordig de voorname gezelschappen bezig, waaraan m^{lle}. *Rachel* sinds eenigemaan den eene onuitputtelijke stof van onderhoud levert. Men verzekert, dat een jonge buitenlandsche edelman van zeer hoogen stand, wiens vermogen even aanzienlijk als zijn naam doorlochtig is, en die evenzeer door de persoonlijke eigenschappen der deugdzame » *Esther* » bekoord is, als verrukt door haar talent, voorgenomen heeft haar van het tooneel te nemen en haar voor dien troon van *Ahasverus* den zetel eener Castiaansche hertogin te geven, zoodat het niets minder betreft dan een huwelijk, hetwelk aan de jonge trouwspeelster een vermogen van verscheiden millioenen, en eene plaats onder de eerste aristocratie van Europa zou scheenken. — De bedoelde edelman schijnt de hertog van *Orléans* te zijn.

BELGIE.

Brussel, 5 april. De heer *Anspach*, lid van het stedelijk bestuur en president van de kamer van koophandel alhier, zal, naar men verzekert, verzoeken, om van den post van administrateur van de Belgische bank, waartoe hij, bij besluit van den 29den maart, is benoemd, verschoond te blijven.

— De Belgische bank heeft, ter bezuiniging, 15 ambtenaren bedankt, doch hun twee maanden tractement geschonken.

— Volgens de *Emancipation* zou de koning voornemens zijn eene reize te doen naar *Fondation*, ten einde zich met koning *Lodewijk Philips* te verstaan over de uitvoering der 24 artikelen.

— Het Luiksche blad der *geestelijkheid* gaat tegenwoordig voort met te betoogen, dat de Belgische nationaliteit niet zal ondergaan, omdat de 24 artikelen zijn aangenomen, daar België toch een nieuw tijdvak te gemoet gaat, waarin dezelfde onafhankelijkheid algemeen erkend zal worden.

Brussel, 6 april. De *Moniteur* van heden bevat de benoeming van den heer *Demaistères* tot minister van financiën. De heer *Demaistères* is geboortig van Doornik en voormalig kweekeling van de Polytechnische school te Parijs. Meermalen is hij rapporteur geweest, omtrent de budgets van oorlog en van financiën.

Na is er nog eene portefeuille toe te wijzen, — die van justitie. Vrij algemeen denkt men, dat de heer *Lebeau* met dezelve zal worden bedacht. Maar het bekend is, dat ook de heer *Leclercq*, procureur-generaal bij het hof van *Brussel*, men heeft, om dezelve te erlangen.

De moeilijkheden omtrent den generaal *Starynski* schijnen uit den weg te zijn geruimd. Ook de graaf *Pilain XIV*, die aan de legatie te Weenen verbonden is, bevindt zich thans weder daar, en men acht het zeker te zijn, dat de gezanten van Oostenrijk in *Brussel* zeer spoedig te *Brussel* zullen wederkeren.

De heer *Gendebien*, die zijn ontslag als batenaris der orde van advoocaten had ingediend, heeft dezelve, op dringend verzoek zijner collega's, weder ingetrokken. Zeer waarschijnlijk zal de heer *Gendebien*, in weerwil der plegtige betwijingen en treffende afscheidsredenen, in zijne laatste redevoering vervat, den lastbrief van Bergen (Henegouwen) weder opratten en zijne plaats in de kamer van afgevaardigden kunnen hernemen.

NEDERLANDEN.

's *Gravenhage, 5 april.* Z. Exc. de gouverneur van Zuid-Holland heeft dezer dagen de gemeentebesturen in die provincie, met herinnering

aan vroegere instructiën deswege, uitgenoodigd, tot meer naauwkeurige handhaving van de bestaande verordeningen tegen de bedelarij; alzoo het is gebleken, dat, in strijd met de bestaande verordeningen, nog op sommige plaatsen, en zelfs in steden, ongetindert wordt gebedeld.

— Door Z. M. is vastgesteld, dat er over de rivier de Lek, tusschen Vianen en Vreeswijk, in de strekking van den grooten weg der 1ste klasse no. 3, ter plaatse waar thans het pontveer bestaat, eene schipbrug zal worden gelegd.

's *Gravenhage, 6 april.* Naar men verneemt heeft de administrateur der nationale nijverheid, onlangs, al de door het gouvernement erkende en geassimileerde veeartsen aangeschreven, om, onverminderd de verdere maatregelen van politie, welke bereids van gouvernementswege genomen zijn, of nader mogten genomen worden, ook hunnerzijds voortdurend, zooveel mogelijk, een waakzaam oog te houden, of de maatregelen, welke tot behoud van den veestapel genomen worden, en waartoe de bestaande wetten en instructie betrekking hebben, behoorlijk door de eigenaars of houders van vee worden nagekomen; terwijl, zoo dit niet plaats heeft, of men zich op het door hen daartoe in beschikende houdende gedrag aanspreekt, mogt weigerachtig betoonen, hierzij moet op de straten, in de wijk, of op zoodanige andere plaatsen, alwaar door hen vermoed wordt, dat zielevee ophoudt, toe te laten, om aldaar het vee aan een onderzoek en eene geneeskundige behandeling te onderwerpen, of wel dat men zich in andere opzichten tegen de uitvoering der hun opgelegde taak mogt verzetten, zij op hunne persoonlijke verantwoordelijkheid, daarvan onverwijld procesverbaal zullen opmaken, welk stuk, na door den veldwachter of agent van politie, zoo deze tegenwoordig is, mede te zijn onderteekend, door tusschenkomst van het stedelijk of plaatselijk bestuur, aan den heer officier van justitie zal moeten worden toegezonden, ten einde de overtreders of nalatigen, naar bevind, kunnen worden bestraft en beboet, gelijk reeds werkelijk het geval is geweest, en nog dagelijks plaats heeft; zullende door hen voorts de namen der overtreders, met opgave waarin de overtreding bestaat, ter kennis van de administratie voor de nationale nijverheid moeten worden gebracht, ten einde ook daar, naar bevind van zaken, kunnen worden gehandeld, als hebbende Z. M. goedgevonden te bepalen, dat van de tegemoetkomingen uit het fonds van den landbouw kunnen worden uitgesloten die gemeenten, of bijzondere personen, welke, hetzij in gebreke blijven van tot de maatregelen der regering tot voorzorg tegen de ziekte, gedoogzaam te verhooren, of wel die maatregelen mogten belemmeren. Ofschoon overigens deze aanspreekings thans meer bepaaldelijk op de longziekte doelt, zoo is aan de veeartsen te kennen gegeven, dat dezelve even toepasselijk moet worden beschouwd op alle besmettelijke of verdachte ziekten, welke zich nu, of bij vervolg van tijd, mogten opdoen; terwijl de algemeen gegevene instructie voor hen verbindende zal zijn, om het even of de gevallen, daarbij bedoeld, in hunne vaste woonplaats, dan wel in eene andere gemeente, waar zij zich toevallig, of om dienstzaken, mogten bevinden, plaats hebben.

Zeijst, 6 april. Dezer dagen zijn de werkzaamheden begonnen aan den *Mac-Adamweg* van *Zeijst* naar het huis ter *Heijde*, welke, naar men verneemt, in juliij aanstaande zal behooren afgewerkt te zijn. Hierdoor zal eene regtstreeksche gemeenschap langs de straatwegen, tusschen *Zeijst* en de hoofdplaats van het arrondissement *Amersfoort*, bestaan, en het verkeer tusschen *Amersfoort* en *Utrecht* over het belangrijk dorp *Zeijst* allezins bevorderd worden.

Mengelwerk.

Aan de Redactie.

In den *Avondbode* van 30 maart, en later in het *Handelsblad*, leest men het verhaal van eenen ijzingwekkenden moord te *Ophuesden*. De redactie (of zoo wij wilt de steller van dat artikel berigt) heeft goedgevonden aan het verhaal eene bespiegeling toe te voegen, die, wel ontleed, hierop nederkomt: » de regter zij voorzigtig deze daad niet te beschouwen als in waanzin bedreven. »

Zoo lang de *Avondbode* met het *Handelsblad* niet speelt en den vroegst ontvangen koerier, die eigentijdig in de hand van den *Bredascheu* afleveringspost steekt, kan men bij zulk kinderspel glimlagchen, gelijk men bij meer dwaasheden van die *degen* doet. Maar wanneer driesle onzin zich op het heilige gebied der goddelijke consciëntie wagt, en men het publiek eene meening wil opdringen, die met het menschelijk gevoel in openbaren strijd is, — dan wordt het ergerlijk.

Het lust ons niet de gevoerde redenering zelve te wederleggen. Gelukkig is zij den gones, om aan den onkundigsten zelfs geenen bijval te ontlokken. Oppervlakkige gevolgtrekkingen uit oppervlakkig gekende daadzaken afgeleid, grove onkunde van het standpunt der wetenschap, ten aanzien der geregeltelijke toerekening, verwarring van zeer verschillende begrippen, en niet onduidelijke partijdigheid jegens andersdenkenden op het punt van godsdienst, (waarin men het *ex unge leonem* weervindt) zijn de eigenschappen, die het betoog eigenaardig kenmerken. Wij laten dit echter daar. Hare onkunde vergeven wij der redactie van den *Avondbode* gaarne. Doch de poging, om den regter, die eerlang den ongelukkige zal oor-

deelen, vooraf in te nemen, hem zijdelings eene overtuiging bij te brengen, die eerst uit eigen en nauwgezet onderzoek der daadzaken in de binnenkamer van zijn hart, en daar ook alleen kan en mag geboren worden. — die poging is meer dan oucedel; wij noemen ze schandelijk; het is niet slechts eene dwaling van het verstand, maar van het hart. Had men hetzelfde, hetgeen thans gedrukt staat, mondelings aan den regter gezegd, of zelfs in een' tegengestelden zin, in het voordeel van den dader iets bijgebragt, dat met de morele schatting der zaak in verband stond, zou de regter, aan eed en plicht getrouw, dan niet gezegd hebben: » ga weg, ellendige; wilt ge mijn geweten verzoeken? » Thans vindt men deze poging, niet in het duister, maar, tot hoon der regterlijke waardigheid, openlijk beproefd. — Wij betreuren de onverschilligheid van het publiek, dat zoo iets duldt. — Nog meer toegevendheid voor zulk geschrijf, — en de gevolgen zijn dooddelijk voor regt en gerechtigheid. Laat het eenmaal mode worden zijn, om de regterlijke uitspraak op die wijze vooruit te loopen, — het zal eenen schrijver van eenig talent, die eerloos genoeg is zijne pen er toe te leenen, niet moeilijk vallen, om door een kunstig weefsel van redenceringen op het oordeel des regters invloed te oefenen. Ook deze is mensch en heeft zwakke oogenblikken; niet alleen zijn krachtig genoeg, om hunne overtuiging uitsluitend uit eigen onderzoek te putten. Vraag het den gemeentelijken regter zelve, welk een strijd het hem dikwerf kost, om onbevangen en vrij te blijven van van buitenaf komende indrukken. En wat zal dan de uitkomst zijn, wanneer men op die wijze, ongestraft, op de menschelijke zwakheid mag speculeren! Wij gewagen hier slechts van het getal, dat de regter, zijns ondanks, het oor leent aan verregaande meeningen. Deze kunnen echter nog eene andere niet minder schadelijke uitwerking hebben. Het is eene opmerking, door de kennis van het menschelijke hart, misthijk ook reeds door de ervaring, bevestigd, dat het vooraf uitgesproken gevoelen van anderen den regter (soms wel uit groote vrees voor vooringenomenheid) in verzoeking brengt om in de zaak, welke hem te broordeelen staat, bij voorkeur de argumenten te zoeken, die het gevoelen van anderen weerleggen, terwijl ook deze weg, hoezeer ter goeder trouw, tot dwaling leiden kan.

Hoe dit intusschen zij, al ware het beginsel intusschen gevaarlijk in de gevolgen, dan nog is het regterlijk geweten een heiligdom; dat ieder regterschapen hart uit zich zelf eerbiedigt. Zelfs de meest verwijderde poging, om dat heiligdom aan te raken, kan niet zonder terzijde stelling van alle menschheid geschieden. Het dagblad, dat er zijne kolommen toe leent, verdient de verontwaardiging, welke het zeker bij deze gelegenheid van velen deel is gevallen. Geen regterlijk beambte althans heeft wis het bedoelde artikel sonder ergernis gelezen. Maar ook het publiek zie toe! Er wordt veel op desselfs onkunde gezondigd; het wake ten minste, dat het eerbiedwaardige ongeschonden blijve, en dulde niet dat men de meer teedere gevoelens van het hart, als het ware, tracht te verschalken. Het was reeds te veel, dat men de menigte, die, bij het vernemen van zulk eene verschrikkelijke misdaad, zoo gaarne en zoo echt menschelijk het allereerst aan de strafvoering van het misdadiger wil ontnemen. Indien het waar is, dat de openbare strafvoeringen het menschelijk gevoel verstoppen, zijn dergelijke redeneringen niet minder geschikt er het hare toe bij te brengen.

Amsterdam, 6 april.

De ijzeren maagd.

Berlijn, april 1839.

De nasporingen welke er in den laatsten tijd omtrent het werkelijk bestaan van dit beruchte folter- of straf-instrument waren gedaan, hadden nog tot geene zekerheid geleid. In een der laatste nummers echter van de *Archaeologie* of verhandelingen der Londensehe oudheidkundigen, vindt men een stuk van den heer PEARSELL, die, door onvermoeide nasporingen in Duitschland, niet alleen bevonden heeft dat er een dusdanig werktuig voortaan was, maar er ons ook door teekeningen en afbeeldingen den vorm en de samenstelling van doet kennen.

De nasporingen van den schrijver in het slot Königstein bij Frankfurt aan den Main, even als in eenen toren te Mainz, hadden volstrekt geene inlichting gegeven. Eene plaats in het bekende boek van SIEBENS: *Materialien zur Nürnbergischen Geschichte, Nürnberg, 1792* (waarin gezegd wordt dat de ijzeren maagd in 1553 werd vervaardigd; dat het een ijzeren, zeven voet hooge beeld was, hetwelk in zijne omarming den misdadiger met breede zwaarden in kleine stukken sneed) spoorde den schrijver aan, in 1862 naar Neurenberg te gaan, waar hij in de oude stadsgevangenis wel allerhande sporen van foltertuig, onderaardsche kerkers, gangen en dergelijke, maar geene maagd vond. Dr. REISSER te Neurenberg bevestigde intusschen wat SIEBENS aangevoerd had, en zeide dat de machine vroeger in een gewelf in de nabijheid der *sieben Zeilen* gestaan had, en dat hij zelf een gedeelte der daartoe behoorende machinerie had gezien, alhoewel het beeld verdwenen was. Erst in 1834 bekwam de schrijver eenige nadere opheldering. Dit was op eene reis naar Weenen, waarbij hij door Salzburg ging. Men toonde hem in de vesting eene folterkamer waarin de maagd voormaals zou gestaan hebben, en een Oostenrijksche

serjant, die hem rondleidde, verzekerde hem, dat het gevaarte zich toen in het koninklijke tuighuis te Weenen bevond. Dit bevestigde zich echter, bij nader onderzoek te Weenen, niet, maar daarentegen vernam de heer PEARSELL, dat eene zoodanige machine zich in de oudheidsverzameling van zekeren baron DIETRICH, in het slot Feistritz, aan de grens van Stiermarken, bevond. Tijdens de Fransche revolutie had de baron de maagd, benevens eenige andere mede tot het Neurenbergsehe arsenaal behoorende voorwerpen gekocht, en op eene kar naar zijn slot doen vervoeren. De maagd kwam verroest en in zeer slechten toestand aan, echter met het voetstel, waarop zij thans geplaatst is, en dat bepaaldelijk daartoe vervaardigd schijnt.

De beide platen, welke de heer PEARSELL bij zijne verhandeling gevoegd heeft, stellen de maagd voor in de oud-Neurenbergsehe kleeding der 16de eeuw, met eene rond om het hoofd gaande gevouwen kap, met eene *franse* kraag; de grootte, juist zeven voet, stemt overeen met de door SIEBENS opgegeven maat, en het lijdt wel weinig of geen twijfel dat baron DIETRICH'S maagd dezelfde is, welke vroeger in het gewelf te Neurenberg stond. Toen de heer PEARSELL het beeld zag, stond het op eene soort van laag, houten, hol voetstel. De samenstelling der figuur was overigens zeer eenvoudig. Een uit slangen en hoepels vervaardigd toestel was met blik overtrokken, hetwelk zoodanig beschilderd was, dat het eene Neurenbergsehe burgervrouw voorstelde, in den mantel welke toenmaals (en nu nog) door personen van die klasse gedragen werd. De gestalte opende zich in het midden en vormde alzoo twee vleugeldeuren, welke met hengsels aan het achterste gedeelte vast gemaakt waren. Voor op de regter borst bevonden zich 13 vierzijdige dolken, 8 op de linkerborst en 2 binnen in het hoofd. Deze beide laatste waren waarschijnlijk bestemd om de oogen van het slagtoffer te treffen, hetwelk achterwaarts in het gevaarte gaan en zoo door de dolken doorbeord worden moest. Dat overigens de machine wezenlijk gebruikt is, kon men uit de bloedvlekken besluiten, die nog op de borst en het bovenste gedeelte van het voetstel zichtbaar waren. Hoe echter de machine in werking gebragt werd, is niet meer op te maken, want de machinerie, waardoor zij zich opende en sloot, is niet meer voorhanden; in alle geval moet er intusschen eene zoodanige bestaan hebben, vermits men thans nog in de oppervlakte van het voetstel gaten en verdiepingen ziet, waarin het toestel tot beweging der maagd zich moet hebben beronden. De machine staat tegenwoordig op rollen, en opent zich door middel van twee ijzeren veren, die de bezitter er heeft laten aanbrengen, doch dit is slechts scherts, om de nieuwsgierigen te verschrikken.

In 1835 ontmoette de schrijver te Luik eenen zeer beschaafden Franschen man, die tot het hof van JOSEF BONAPARTE behoord had en met denzelfden in Spanje geweest was. Deze verhaalde hem, dat hij, tijdens zijn verblijf te Madrid, gelegenheid gehad had de gevangenen der inquisitie te zien, en dat hij, onder ander foltertuig, aldaar een beeld der heilige maagd had gevonden, hetwelk gedeeltelijk uit hout, gedeeltelijk uit ijzer vervaardigd was. Deze machine droeg den naam van *Mater dolorosa* (smartelijke moeder) en diende tot den laatsten en scherpsten graad der tortuur. Hare gewone houding was die eener staande vrouw, die de handen op de borst gekruist houdt; intusschen was er een opening aanwezig, waardoor zij de armen uitstrekken kon, en als dit geschied was, zag men dat de binnenarmen uitstrekken kon, en als dit geschied was, zag men dat de binnenarmen met louter kleine punten of scharpen vastgeheerd werden. De te voren verhaalde man werd dicht bij het beeld gebragt, waarop het de armen opende en hem, door middel eener sterke schroef, immer vast aan zich drukte, zoodat hij niet ontwijken kon. Terwijl dit gebeurde, opende er zich onder den ongelukkige eene valdeur, waaronder een afgrond was. In dien toestand vermaande men hem zijne schuld te bekennen, terwijl inmiddels de armen van het beeld steeds vaster vastgeschroefd werden, tot dat de lijder ontzield was. Het lijk viel dan door de valdeur, in eene soort van onderaarsch gewelf.

Waarschijnlijk verrigte het beeld der verzameling van den baron DIETRICH op dezelfde wijze zijn beulen-ambt; het toestel tot schroeven zal slechts verloren gegaan zijn.

De heer GYAT, een geleerde Hongaar, die bij de keizerlijke bibliotheek te Weenen aangesteld is, verzekerde den heer PEARSELL dat hij in eene Spaansche romanoe, uit de eerste helft der 16de eeuw, iets van eene dergelijke machine gelezen had, waaruit dan blijken zou dat zij toen reeds bekend was. Ook de schrijver van eenen Franschen roman, *Cornelia Boborquia*, in 1828 te Parijs uitgegeven, gewaagt er van, als eene Spaansche uitvinding, en plaatst ze in denzelfden tijd.

Dat overigens meer dergelijke machines ook in Duitschland, inzonderheid in de rijksteden, gevonden werden, lijd geen twijfel. Van eene, welke zich te Praag bevinden zou, had de heer PEARSELL, die in november 1834 aldaar was, niets kunnen ontdekken. Nog voor korte jaren, echter, moet er eene soortgelijke maagd in het slot Ambras, in Tirol, bestaan hebben.

In het kasteel te Schwerin moet, naar de opgave van den heer PEARSELL, nog eene dergelijke volkomen behoudene en volledige ijzeren maagd voorhanden zijn.

B. N.

Watechoogte te Arnhem.

Den 7 April 3 El 5 Palm 9 Duim; gewassen 0 Duim; gevallen 17 D.
Den 8 April 3 El 4 Palm 0 Duim; gewassen 0 Duim; gevallen 19 D.

Getrouwd
W. HORSTING,
 Weduwenaar van **M. VAN DER CRAAT**
 met
A. A. MAASSEN.
 Oost-Indisch, den 4den April 1839.

Algemeene en bijzondere kennisgeving.

Den 5den April 1839 beviel te Nijmegen van eenen zoon de Heer Welgeboren Vrouwe **C. E. ENGELLEN VAN PELSWEERT**, geboren Barones **SLOET VAN HUGENSDORP.**

Op Maandag den 22sten April 1839, des avonds ten 8 uren, zal, in het Logement het Zwijnshoofd, te Arnhem, bij inzet, en 14 dagen daarna bij toeslag, ten overstaan van den Notaris **Mr. G. E. R. A. VAN ECK**, worden verkocht:

Een hecht, sterk en goed onderhouden kapitaal **HEEREN HUIS**, staande binnen Arnhem, in de Bakkerijstraat, met **A. G. H. T. S. R. H. U. I. S.** met behoorende in de Wielakkerslaan, bij het Kadaster, bekend onder No. 100, meest alle gestukadoorde en behangene **KAMERS**, ruime **KELDERS** en **ZOLDEREN**; voorts **TUINTJE**, **OPEN PLAATS**, **WELLEN** en **REGENWATERSPOMP**, enz. Ter bezigtiging verzoegen men zich, bij den heer eigenaar, woonende, Eigenaar, mits daartoe vooraf belet vragende; en ter informatie omtrent de voorwaarden van verkoop ten Kantore van den Notaris.

Op Woensdag den 17den April 1839, des namiddags om 2 uren, en op Donderdag den 18den dito, zal, ten overstaan van den Notaris **Mr. W. P. O. E. N. E. R. S.**, binnen Doosborgh, in de Veerpoortstraat, Huis No. 506, door vertrek, publiek verkocht worden:

Eene nette, zindelijkje, zeer goed geconserveerde, en deffige **INBOEDELIJEN**, bestaande in Gladhouten, en andere moderne **MEUBELN**, gemaakt, **ZILVER**, **PENDULEN**, **VAZEN**, **KRISTAL**, **GLAS**, **VERLAKT** en **AARDEWERK**, eenige **SCHILDEWERKEN**, Schotsche en andere **VLORERKLEEDEN**, een **RANTORTAFEL** en vele andere **HUISRAAD**.

Twee dagen te voren te zien van 10 tot 1 uur.

De Notaris **Mr. P. O. C. L. A. N. D. T.** te Rotterdam, zal, op Dinsdag den 16den April 1839 en volgende dagen, van te voren des morgens om 9 uren, op den huize van **Spankeren**, publiek erhuiswijze verkoopen:

Onderscheidene goed geconserveerde **MEUBILAIRE GOEDEREN**, als: **KISTEN** en **KASTEN**, **ETENS**, **THEE**- en andere **TAFELS**, **TRIJE** en andere **STOELEN**, heldere **SPIEGELS**, **CHIFFONNIERES** en **LADETAFELS**, **LEDERKANTEN**, welgevulde **BEDDEN**, **BEDDINGEN** en **MASTRASSEN**, **PORCELEINEN**, **KOPER**, **TIN**, **IJZER**, **BLIK**, **GLAS**, **HOUT** en **AARDEWERK**; voorts eenige **BOUWGEREEDSCHAPPEN**, een frische partij **HOEI**, een beste **MELKKOE**, eenig **MELNGEREEDSCHAP** en hetgeen ten dagen voorschreven, verder te voorschijn zal worden gebragt.

Alles daags te voren van 10 uren des morgens tot 1 uren na den middag te bezichtigen.

UIT DE HAND TE KOOP,

om op te staan te aanvaarden:

Een hecht, sterk en wel ingericht **HUIS** en **ERVE**, staande en gelegen op de **Groote Markt**, te **Zuiphen**, op het hoek van het Raestraatje, waarin sedert eenige jaren eene **BROODBAKKERIJ** is uitgeoefend en tot heden nog wordt voortgezet. **WINKEL**- en verdere **BAKKERS**-**GEREEDSCHAPPEN** kunnen, des verkiezende, tegen taxaie worden overgenomen, en een gedeelte der kooppenningen daarin, als eerste hypotheek, gevestigd blijven.

Adres in persoon, of met gefrankeerde brieven, onder de No. 14, bij den Drukker dezer.

in Gelderland, waar eene Roomsche Kerk is, voor een vrij talrijk huize, tegen huur, met **WATERHUIS** en **BUIJERWONING**, bestaande in **STUEN** of **BLOEMGAARD**. — Adres met gefrankeerde brieven, beschrijvende der woning en opgaaft van den huurprijs, aan den Boekhandelaar **H. VAN GOGH**, aan den Steenweg, te Rotterdam.

DE KANTONREGTER **DOORN** maakt bij deze bekend, dat, ingevolge bevoegde autorisatie er wekelijks twee terechtzittingen bij hem, kantongeregter aldaar in den **Moriaan** zullen gehouden worden; als **Woensdag** voor **Burgerlijke zaken** en **saken van Koophandel**; en **Donderdag** voor **Strafzaken**, tevens aanvullende des voormiddags te elf uur.
 De Kantonregter voornoemd,
Mr. C. A. J. S. BAEON VAN NAGELL.

+++ **L. IJVELD**, Mr. Kleermaker te **Velp**, bij **Arnhem**, vraagt twee **KL E E R M A K E R S** **KNECHTS**, hun werk goed verstaande, terstond of met Mei, voor een geheel jaar vast werk.

Door **A. TERGUNNE**, te **Deventer**, is uitgegeven, en bij den Heer **I. A. NIJHOFF**, te **Arnhem**, en verder alom verkrijgbaar gesteld:

- I. WET, HOUDENDE ALGEMEENE BEPALINGEN DER WETGEVING VAN HET KONINGRIJK, met aanduiding van de overeenstemmende bepalingen in de Nederlandsche Wetboeken, en aanwijzing van die der Fransche wetgeving. f 0.05.
- II. BURGERLIJK WETBOEK, idem idem " 2-40.
- III. WETBOEK VAN KOOPHANDEL, idem idem f 1-40.
- IV. WETBOEK VAN BURGERLIJKE REGTSVORDERING, idem idem f 1-40.

De overige volgen binnen weinige dagen.
 Deze druk onderscheidt zich vooral door *correctheid*, *gemakkelijkheid* en *goedkoopheid*.

** De boekverkooper **K. F. U. H. R. I.**, te **s Gravenhage**, heeft op heden aan al zijne correspondenten, door het gansche rijk, verzonden:

BERIGT VAN INTEEKENING
 OP DE UITGAVE VAN
Godsdienstige Traktaatjes

VOOR
Jonge Lieden van beider kunn,
 DOOR
EENE VEREENIGING VAN PREDIKANTEN,
 bij welk berigt tevens eene PROEVE VAN DE BEWERKING dier Traktaatjes gevoeg is.

Deze traktaatjes, waarvan er **WEEKLIJKS** één zal verschijnen, voorzien van net gedrukt titel en omslag, voor den prijs van slechts

5 Centen,
 zullen voornamelijk ingericht zijn voor jonge lieden uit den beschaafden stand, van ongeveer tusschen 14 en 20 jaren. (Omtrent de **VOORLEZEN VAN DESE TRAKTAATJES** worden tot vooraf, dat alom verkrijgbaar is.)
 Alle jonge lieden in ons vaderland, die wel als **derzelver Ouders** en **Leeraars**, worden door den Uitgever, **Dr. J. VAN NELLE**, dringend uitgenoodigd vooral het Prospectus oplettend te willen lezen.

MAANDWERK
IRIS.
BLOEMLEZING UIT BUITENLANDSCHE TIJDSCHRIFTEN.
 Het vierde nummer der *echte* uitgave van dit zoo algemeen gesoekte Maandwerk, nog steeds door dezelfde bekwame hand geredigeerd, als vroeger, is door den Ondergeteekende aan alle H. H. Boekhandelaars rondgezonden.
 Rotterdam, den 1sten April 1839.
H. N. G. H.
 thans, uit kracht van een regterlijk vonnis, eenig en welig uitgever van het tijdschrift **IRIS.**

SOCIÉTÉ MUSICALE
 van den heer **E. A. N. S. T.**, op Vrijdag den 12den April, des avonds ten zeven ure, op de gewone Concertzaal.
 Entree-biljetten zijn, van nu af, à f 2 te bekomen ten huize van den heer **J. C. M. A. R. X.**

Maatschappij.
 te Rotterdam, Dusseldorp en Keulen,
 in de maand April 1839:

- Van Rotterdam naar Arnhem den 9, 12, 14, 16, 17, 21, 22, 23, 26, 28 en 30, des morgens ten 7 uren.
- Van Arnhem naar Dusseldorp en Keulen den 10, 13, 15, 17, 18, 22, 23, 24, 27 en 29, des morgens ten 7 uren.
- Van Keulen naar Dusseldorp en Arnhem den 10, 14, 15, 17, 20, 21, 24, 25, 28 en 29, des morgens ten 7 uren.
- Van Arnhem naar Rotterdam den 9, 11, 15, 18, 21, 22, 25, 26 en 29, des morgens ten 9 uren, en den 16 en 30 des morgens ten 4 uren.